

**ANCA SECĂREANU**

*Universitatea din București*

*Școala Doctorală de Studii Culturale și Literare*

## ANTITEZA „NORD-SUD” ÎN LIRICA LUI FIODOR TIUTCHEV

---

### THE “NORTH-SOUTH” ANTITHESIS IN THE LYRICS OF F.I. TYUTCHEV

**Abstract.** This article delves into the rich and evocative poetry of F.I. Tyutchev, a prominent figure in Russian literature, to explore the recurring theme of the North-South antithesis in his lyrical works. Tyutchev's poetic oeuvre, renowned for its profound symbolism and metaphysical themes, often delves into the dichotomy between the Northern and Southern landscapes. Through a meticulous analysis of selected poems, this study elucidates how Tyutchev's utilization of geographical and climatic oppositions between North and South serves as a metaphorical and ideological vehicle.

By examining verses that depict the icy, desolate expanses of the North in stark contrast to the warm, fertile lands of the South, we unravel Tyutchev's complex portrayal of these regions. The North is often associated with isolation, introspection, and melancholy, while the South symbolizes vibrancy, sensuality, and emotional liberation.

This article underscores how Tyutchev's lyrical antithesis between North and South encapsulates not only his personal contemplations but also his reflections on the broader cultural context of his time. As we navigate the verses of Tyutchev, we discover a subtle yet profound exploration of the eternal human struggle between opposing forces, a reflection of the turbulent era in which he lived.

In sum, this study offers a comprehensive analysis of Tyutchev's poetic exploration of the North-South antithesis, shedding light on the multifaceted dimensions of this thematic dichotomy and its implications for understanding his contribution to Russian Romantic literature and the broader cultural discourse.

**Keywords:** *romantic poetry; romanticism; Russian literature; North-South Antithesis; F.I. Tyutchev*

### Introducere

Romantismul a fost o mișcare culturală care s-a manifestat de la sfârșitul secolului al VIII-lea până în secolul al XIX-lea, apărând aproape simultan în mai multe țări

din Europa de Vest (Germania, Anglia, Franța), dar și în Rusia și în Statele Unite ale Americii. Romantismul a contestat în mod direct și deschis raționalismul iluminist și fundamentele acestuia, propunând o nouă viziune estetică, prin promovarea „sentimentului nobil” (Rabinovici 2015: 5-7). Cultul emoțiilor a fost pregnant în literatura romantică și s-a dezvoltat ulterior ca un cult al individualismului, determinând apariția unor figuri eroice excepționale (Osorghina 1955: 200). Romantismul propunea „o concepție maximalistă a omului, realizată la nivel comportamental în primul rând, prin lărgirea acțiunilor individului (eroizarea caracterului, motivul alegerii, darul lui Dumnezeu etc.)” (Hudenko 2011: 42). În concepția romantismului, existența umană se desfășoară pe două planuri: real și ideal. Lumea reală este ostilă, lipsită de spiritualitate, aflându-se în opoziție cu lumea ideală, prezentă doar în fantezie, în vise, în amintiri. Accentul este pus mai puțin pe acțiune și mai mult pe reflectarea sentimentelor, emoțiilor și gândurilor eroului, naratorului sau ale actantului liric, aceștia fiind, de multe ori, prezentați într-un cadru mistic (Obernihina 2013: 12). Romantismul a determinat formarea unui nou tip de conștiință artistică care consideră necesară exprimarea impresiilor și a sentimentelor pentru a crea o operă autentică. De asemenea, în cadrul romantismului se remarcă și apariția unor noi forme retorice și a unor instrumente inedite ale creativității literare: simboluri, imagini, metafore (Anosova 2007: 5-9). Speciile predilecte ale romantismului au fost balada, poemul eroic, basmul, romanul de tip jurnal sau de călătorie. În plus, romantismul s-a definit prin explorarea tragediei (Obernihina 2013: 12).

Romantismul apare în literatura rusă la sfârșitul secolului al XVIII-lea, fiind influențat de evenimentele care aveau loc în plan social și politic în Europa, dar și de operele scriitorilor romantici europeni, îndeosebi de lucrările lui Goethe și Schiller. Romantismul rus preia principalele idei și teme ale romantismului european (prevalența trăirilor interioare, expresia individuală, tema naturii, tema iubirii, motivul visului etc.), dar, ulterior, capătă un caracter particular, fiind influențat de evenimentele epocii: Războiul pentru Apărarea Patriei din 1812 și Revolta Decembriștilor din 1825. Cronologic, romantismul rus poate fi împărțit în două perioade. Prima debutează la sfârșitul secolului al XVIII-lea, fiind legată de creațiile poezilor V.A. Jukovski, K.N. Batiușkov și ale poezilor decembriști și se încheie cu debutul revoltelor decembriste. După 1825, romantismul rus parcurge a doua etapă a evoluției sale, marcată de înfrângerea decembriștilor, care își lasă amprenta asupra viziunii romantice. Reprezentative pentru această perioadă sunt creațiile lui A.S. Pușkin, M.I. Lermontov și ale lui F.I. Tiutcev (Obernihina 2013: 16-17).

Pornind de la contextul cultural și literar menționat, în prezenta lucrare ne propunem să analizăm universul liric al lui F.I. Tiutcev din perspectiva antitezei

dintre Nord și Sud. Astfel, vom identifica simbolurile, motivele și imaginile asociate cu cele două regiuni geografice și le vom compara. Ne vom concentra pe modul în care Tiutcev reflectă în lirica sa contradicțiile și tensiunile specifice Nordului și Sudului, oferind o perspectivă complexă asupra evoluției acestor concepte în literatura rusă din prima jumătate a secolului al XIX-lea. În plus, opera poetică a lui Tiutcev a precedat mișcarea simbolistă din Rusia, căreia i-a conferit un accent particular, după cum arată Camelia Dinu: „Pe lângă indubitabila «ucenicie» a simboलिștiilor ruși față de omologii lor francezi, moștenirea literară (proza lui Gogol și Dostoievski, poezia lui A. Fet și F. Tiutcev, filosofia lui V. Soloviev) a adăugat importante resurse naționale la demarajul cosmopolit al simbolismului rus” (Dinu 2020: 173).

### **Caracteristicile creativității lui Tiutcev. Tendințe romantice**

În timpul vieții, Tiutcev a fost cunoscut mai degrabă prin activitatea sa diplomatică decât prin creațiile sale lirice. Important funcționar de stat, el scria și publica poezie sporadic, pe lângă diverse articole, epitafe, epigrame și traduceri ocazionale din Horațiu, Schiller, Goethe, Heine și Lamartine. Încurajat și susținut de-a lungul timpului de Pușkin, Nekrasov și Turgheniev, care i-au remarcat talentul deosebit, abia în 1854 Tiutcev publică o parte semnificativă a operei sale poetice, care va apărea complet doar postum. Lirica lui Tiutcev se află la o răscruce de orientări în lirica rusă a secolului al XIX-lea, definindu-se în termenii romantismului târziu, dar în egală măsură o putem considera ca fiind deschizătoare de drumuri, întrucât ea asigură o „punte de legătură” între poezia romantică și poezia primilor simboलिști ruși (Sincu 1997: 5-7).

Călătoriile lui Tiutcev în Europa de Vest în calitate de diplomat, în special în Franța, Italia și Germania, au avut un impact semnificativ asupra scrierilor și viziunii sale artistice. Autorul se familiarizează cu ideologia romantismului german, mai ales prin intermediul operei lui Schelling (Sincu 1997: 6). Poezia lui Tiutcev se remarcă printr-o gândire filosofică profundă, materializată în imagini, motive și teme romantice, cu alte cuvinte printr-o „metafizică postromantică” (Dinu 2020 b: 192). Lirica sa se concentrează pe reflectarea profunzimii existenței, a legăturii tainice dintre om și lume, dintre om și natură, dintre planul interior și planul exterior. Tiutcev transpune în versurile sale viziunea romantică a existenței a două lumi, exprimată în scrierile lui Schelling. Tiutcev preia de acesta și ideea romantică a identificării naturii cu Dumnezeu. Pentru Tiutcev, ca și pentru Schelling, natura este o entitate vie, spirituală, un întreg, cu care omul

se află într-un permanent dialog, menit să faciliteze procesul de cunoaștere al lumii, dar și procesul de cunoaștere a sinelui. Prin toate aceste elemente, lirica lui Tiutcev, poet postromantic, anticipează modernismul rus, cunoscut în cultura rusă sub titulatura metaforică „Veacul de Argint”. Această nouă paradigmă „a marcat o nouă etapă în cultura rusă, diferită de perioada clasică și în consens cu dezideratele artei inovatoare” (Dinu 2020 a: 54).

Prin intermediul temei naturii, Tiutcev explorează și alte teme specifice romantice: tema singurătății și tema iubirii. Natura devine un cadru pentru a se exprima sentimentele profunde de inadaptabilitate la lumea exterioară, de izolare și singurătate în societate și în lume. Experiența tragică a existenței se datorează tocmai incapacității omului de a fi în deplină armonie cu natura (Mîsovskih 2022: 102-110). De asemenea, manifestarea iubirii împlinite sau neîmplinite este corelată cu elementele cadrului natural. Natura este reprezentată printr-o diversitate complexă de imagini, culori și sunete: anotimpurile, momentele zilei, elemente ale cadrului natural (pământ, cer, apă, vegetație etc.), transformate în simboluri. Conexiunea cu o lume naturală, primitivă, profundă, dar și năzuința de exprimare a trăirilor, emoțiilor și sentimentelor se realizează în imagini-simbol (Mîsovskih 2022: 102-110). Tiutcev plasează simbolurile în relații de opoziție, dualitatea fiind o componentă esențială a discursului său liric care oferă „un set de conexiuni paradigmatiche constante, întruchipate în antiteze: pământesc-cer, zi-noapte, Nord-Sud, Vest-Est, viață-moarte etc.” (Kalașnikov 2003: 16). Poetul construiește o „poezie a contrastelor” (Buhștab 1970: 43), contrastul dintre Nord și Sud fiind unul dintre cele mai expresive din lirica sa.

### **Opoziția întuneric-lumină în literatura rusă**

În spațiul cultural universal, punctele cardinale sunt reprezentate prin intermediul opozițiilor binare și au valoare semiotică, exprimând semnificații simbolice și ideologice. Astfel, unele capătă valențe pozitive, altele – negative (Boele 1996: 5). În folclorul slav, Sudul este asociat „cu soarele, ziua, vara, căldura”, iar Nordul – „cu luna, noaptea, iarna, frigul” (Ivanov, Toporov 1965: 112). Aceste contraste au devenit tot mai evidente în literatura rusă începând cu sfârșitul secolului al XVIII-lea. Tema Nordului se reflectă prin motive subiacente specifice naturii și climei, pentru a transpune anumite orientări filosofice și tendințe culturale (Van Baak 1988: 19). Astfel, Nordul devine un simbol al Rusiei, un „spațiu mitopoetic”, care transpune „misterul vieții rusești, istoria rusă, cultura rusă, spiritualitatea rusă, sufletul rus, precum și misterul cuvântului poetic rus” și are semnificații

diverse, precum: „sfârșitul pământului”, „marginea lumii”, „țara la o verstă de iad”, „un loc al morții, al suferinței” (Galimova 2012). Aceste conotații ale Rusiei și implicit ale Nordului dobândesc caracteristici negative în opoziție cu Sudul, asociat în general cu țările din vestul Europei, în special cu Italia și Franța. Sudul este prezentat în termeni pozitivi, fiind un loc al vitalității și al luminii, iar Nordul se definește ca mit doar din perspectiva acestei opoziții (Galimova 2012). În literatura rusă din secolul al XVIII-lea, dar îndeosebi în literatura rusă din secolul al XIX-lea, opoziția dintre Nord și Sud este una dintre principalele „axe spațiale ale modelării semantice și ideologice” (Van Baak 1988: 19).

Lirica romantismului rus expune în multe dintre creațiile sale opoziția Nord-Sud, mai ales în contextul tendinței literaturii romantice de a opera cu antiteze, cu elemente metafizice și supranaturale, dar și al predispoziției de a prezenta existența a două lumi fundamentale diferite: realul și irealul (Boele 1996: 10). Poetii romantici ruși, în special cei reprezentativi pentru a doua etapă a romantismului rus, au menținut tradiția literară a explorării antitezei dintre Nord și Sud, pe care au îmbogățit-o cu noi semnificații. Astfel, Nordul pentru Pușkin este Sankt-Petersburgul, care se află în antiteză cu Sudul, reprezentat atât de Italia, dar în special de Peninsula Crimeea, Odesa și Basarabia. Acestea din urmă sunt reflectate în scrierile lui ca fiind spații însorite, lumi vibrante. Pentru M.I. Lermontov, contrastul dintre Nord și Sud se transpune în contrastul dintre Rusia, considerată o putere militară, și Caucaz, o entitate slabă și inertă (Șahnazarian 2019: 497–498). În cazul liricii lui Tiutcev, opoziția dintre Nord și Sud se construiește pe contradicții atât în plan geografic, dar mai ales în plan spiritual.

### **Opoziția Nord-Sud în lirica lui Tiutcev**

Universul liric al lui Tiutcev este construit pe opoziția Nord-Sud. Tiutcev descrie Sudul ca un tărâm al căldurii, fericirii și blândeții, reprezentat de țările din Vest (în special de Italia), de care poetul era foarte atașat. Sudul conturează cadrul unui tărâm învăluit de căldură, vitalitate și prosperitate. Este locul visului, al liniștii sufletești, locul în care eroul liric își găsește împlinirea. De asemenea, Sudul este văzut ca un element care favorizează iubirea și inspirația. În sens opus, Nordul ilustrează imaginea unui spațiu dezolant, întunecat și rece, fiind un spațiu specific Rusiei, care accentuează sentimentele de singurătate și înstrăinare:

\* \* \*

Un ciel lourd que la nuit bien avant l'heure  
assiège,  
Un fleuve, bloc de glace et que l'hiver ternit –  
  
Et des filets de poussière de neige  
Tourbillonnent sur des quais de granit...  
La mer se ferme enfin... Le monde recule,  
  
Le monde des vivants, orageux, tourmenté...  
Et bercée aux lueurs d'un vague crépuscule,  
Le pôle attire à lui sa fidèle cité...<sup>1</sup>

(Tiutcev 1848)

\* \* \*

Un cer greu, asediat de noapte mult înainte de  
ora potrivită  
Un fluviu, un bloc de gheață pe care iarna îl  
prihănește...  
Și fulgi de zăpadă ca pulberea  
Vâjâind pe cheiuri de granit...  
Marea se închide în cele din urmă... Lumea se  
retrage,  
Lumea celor vii, furtunoasă, chinuită...  
Și, adormită în lumina unui crepuscul vag,  
Polul își atrage cu tărie orașul credincios...<sup>2</sup>

(Tiutcev 1848)

Poemul reflectă o atmosferă apăsătoare și sugerează o schimbare dramatică în peisaj, odată cu venirea nopții și iernii. Cerul este cuprins de întuneric mult prea devreme și devine apăsător, iar celelalte elemente ale cadrului natural sunt parte a acestui tablou hibernal. Fluviul este „un bloc de gheață” pe care iarna îl zugrăvește în tonuri întunecate, iar zăpada este din ce în ce mai abundentă pe „cheiurile de granit”. Polul Nord își consolidează propriul areal, propria lume „în lumina unui crepuscul vag”, într-un cadru natural hibernal care se clădește odată cu sentimentul de înstrăinare. Universul uman pierde în acest decor pe care marea pare să-l izoleze și totodată să îl consolideze sub stăpânirea Nordului.

Prin comparație, momentul venirii nopții capătă o cu totul altă însemnătate când este surprins în Sud:

*Рим, ночью*

В ночи лазурной почивает Рим.  
Взошла луна и – овладела им,  
И спящий град, безлюдно-величавый,  
Наполнила своей безмолвной славой...  
Как сладко дремлет Рим в её лучах!  
Как с ней сроднился Рима вечный прах!...  
Как будто лунный мир и град почивший –  
Всё тот же мир, волшебный, но отживший!...

(Tiutcev 1850)

*Roma noaptea*

Roma se odihnește în noaptea de azur.  
Luna a răsărit și a pus stăpânire pe ea,  
Și orașul adormit, măreț și pustiu,  
Este cuprins de o slavă tăcută...  
Cât de dulce doarme Roma în razele ei!  
Cum se unește cu ea praful veșnic al Romei!...  
Parcă lumea lunii și orașul se odihnesc –  
Aceeși lume, magică, dar trecută în uitare!...

(Tiutcev 1850)

<sup>1</sup> Bun cunoscător al limbii franceze, Tiutcev a scris poezii și în această limbă.

<sup>2</sup> Toate traducerile din lirica lui F.I. Tiutcev folosite ca exemplu în prezentul studiu ne aparțin.

Adormirea Romei nu este asociată cu sfârșitul, ci mai degrabă cu o lume ideală, fantastică, de basm: atmosfera este tihnită sub cerul senin cu lună. Roma, personificată, este „măreață” și „pustie” în timpul somnului. Cuprins de o liniște deplină, orașul este învăluit într-o grandoare divină, într-o „slavă tăcută”. Roma păstrează, chiar și în tăcere și în inactivitatea nopții, o glorie de necontestat. Luna completează acest cadru, fiind martor al farmecului orașului și potențându-l în egală măsură. A doua strofă a poeziei conturează legătura dintre oraș și eternitate, farmecul Romei dăinuie veșnic, indiferent de schimbările care au loc. În ciuda întunericului, cadrul urban este descris ca fiind luminos, strălucitor, fapt ce sugerează persistența imaginii sale ca un tărâm de basm, fantastic și captivant.

Clima ostilă și amortită a Nordului determină o dorință arzătoare de a reveni în Sud, dorință proiectată în nostalgie și amintiri, așa cum se reflectă în următoarea poezie:

*Глядел я, стоя над Невою*

Как Исаака-великана  
Во мгле морозного тумана  
Светился купол золотой.  
Всходили робко облака  
На небо зимнее, ночное,  
Белела в мертвенном покое  
Оледенелая река.  
Я вспомнил, грустно-молчалив,  
Как в тех странах, где солнце греет,  
Теперь на солнце пламенеет  
Роскошный Генуи залив...  
О Север, Север-чародей,  
Иль я тобою околдован?  
Иль в самом деле я прикован  
К гранитной полосе твоей?  
О, если б мимолетный дух,  
Во мгле вечерней тихо вея,  
Меня унес скорей, скорее  
Туда, туда, на теплый Юг...

(Tiutcev 1844)

*Priveam, stând deasupra Nevei*

Cum mărețului Isaac  
În întunericul ceții de gheață  
Îi strălucește cupola de aur.  
Norii se ridicau timid  
Pe cerul nocturn de iarnă,  
S-a făcut alb într-o liniște de moarte  
Râul înghețat.  
Mi-am amintit, în tăcere și cu nostalgie,  
Cum în ținuturile acolo unde soarele strălucește  
Acum se reflectă în lumina soarelui  
Splendidul Golf Genova...  
O, Nord, Nordule vrăjit,  
Sunt eu oare fermecat de tine?  
Sau chiar sunt cu adevărat legat  
De marginea ta de granit?  
O, dacă un spirit trecător,  
În liniștea serii să mă ia  
Să mă ducă repede, repede  
Acolo, acolo în Sudul cel cald...

(Tiutcev 1844)

Poezia reflectă sentimente diverse: melancolie, dorința de contemplare și nevoia de evadare dintr-un peisaj de iarnă înghețat spre un loc mai cald și luminos. Încă din prima strofă, se evidențiază sentimentul de singurătate al sinelui poetic, în timp ce privește Catedrala „Sfântul Isaac” din Sankt-Petersburg,

de pe malul râului Neva. Priveliștea este întunecată, rece, specifică nordului: „În întunericul ceții de gheață”. Tema iernii și tema morții se împletesc într-un tablou dezolant: „cerul nocturn de iarnă”, „râul înghețat”, „liniște de moarte”. În acest cadru, sinele liric simte o nevoie puternică de a se muta în cadrul feeric al Sudului, este cuprins de nostalgia vremurilor petrecute în Italia și visează la frumosul Golf Genova, învăluit de soare. Zona nordică este prezentată ca o captivitate „de granit”, iar Nordul pare a se impune prin intermediul farmecelor și al vrăjilor pentru a-l ține prizonier pe vizitator. Evadarea spre tărâmul idilic al Sudului este posibilă doar prin intermediul ființelor cu abilități supranaturale, spiritele.

În multe dintre poeziile lui Tiutcev, confruntarea dintre Nord și Sud este legată de tema iubirii:

*Вновь твои я вижу очи...*

Вновь твои я вижу очи –  
И один твой южный взгляд  
Киммерийской грустной ночи  
Вдруг рассеял сонный хлад...  
Воскресает предо мною  
Край иной – родимый край –  
Словно прадедов виною  
Для сынов погибший рай...  
Сновиденьем безобразным  
Скрылся север роковой,  
Сводом легким и прекрасным  
Светит небо надо мной.  
Снова жадными очами  
Свет живительный я пью  
И под чистыми лучами  
Край волшебный узнаю.  
Лавров стройных колыханье  
Зыблет воздух голубой,  
Моря тихое дыханье  
Провевает летний зной,  
Целый день на солнце зреет  
Золотистый виноград,  
Баснословной былью веет  
Из-под мраморных аркад...

(Tiutcev 1849)

*Văd iarăși ochii tăi...*

Văd iarăși ochii tăi –  
Și unica privirea ta sudică  
Trista noapte cimeriană  
Brusc, frigul somnoros s-a risipit  
Se ridică înaintea mea  
Un alt pământ – pământul natal –  
Ca vină a străbunilor  
Pentru fiii paradisiului pierdut...  
Un vis urât  
Nordul fatal a dispărut  
Bolta este ușoară și frumoasă  
Cerule strălucește deasupra mea.  
Încă o dată, cu ochii lacomi  
Beau lumina dătătoare de viață  
Și sub razele pure  
Recunosc țara fermecată.  
Dafinii zvelți se leagănă  
Se ondulează pe cerul albastru  
Suflul liniștit al mării  
Îndepărtează zăpușeala verii  
Toată ziua s-au copt la soare  
Strugurii de aur  
Realitatea fabuloasă emană  
De sub arcadele de marmură...

(Tiutcev 1849)

Cuprins de nostalgie și singurătate, îndrăgostitul evocă privirea iubitei sale, pe care o caracterizează ca fiind „sudică”, plină de farmec, caldă și strălucitoare.



Sentimentele față de femeia iubită și absența ei sunt asociate cu nopțile cimeriene, triste și reci. Vremurile sumbre din trecut, care păreau a fi apuse, bântuie încă prezentul și sufletul eroului liric. Trecutul „Nordului fatal”, transmis din generație în generație, tulbură liniștea îndrăgostitului. Nordul este insidios și continuă să apară, deranjând somnul eroului: „Un vis urât”. Totuși, amărăciunea sufletească este înlocuită de speranță, susținută și amplificată de cadrul natural al Sudului, un cadru de „basm”, prezentat printr-o serie de imagini vizuale și auditive: unduitul dafinilor și imaginea strugurilor aurii care se coc sub bolta cerească luminoasă. Actantul liric se lasă învăluit de acest cadru luminos, plin de farmec, spre care tinde „cu ochii lacomi” și căruia îi recunoaște particularitățile unui loc feeric: „Și sub razele pure/ Recunosc țara fermecată”.

Nu o dată imaginea femeii iubite se conturează în versurile lui Tiutcev din perspectiva antitezei dintre Nord și Sud:

*E.H. Анненковой*

D'une fille du Nord, chétive et languissante,  
 Eclosé à l'ombre des forêts,  
 Vous, en qui tout rayonne et tout rit et tout chante,  
 Vous voulez emprunter les traits?  
 Eh bien, pardonnez-moi mon doute involontaire,  
 Je crains que l'on ne dise, en voyant ce tableau:  
 «C'est l'oranger en fleur, tout baigné de lumière,  
 Qui veut simuler un bouleau».

(Tiutcev 1858)

*Către E.N. Annenkova*

Cu o față din nord, slabă și apatică,  
 Născută la umbra pădurilor,  
 Tu, în care totul strălucește și totul râde și totul cântă,  
 Vrei să te asemeni?  
 Ei bine, iartă-mi îndoiala involuntară,  
 Mă tem că oamenii vor spune, văzând acest tablou:  
 „Este portocalul în floare, totul scăldat în lumină,  
 Care vrea să se asemene unui mesteacăn”.

(Tiutcev 1858)

În ciuda dimensiunii reduse a poemului, el reflectă influența celor doi poli geografici asupra sentimentului iubirii și a imaginii persoanei iubite, așa cum este ea percepută de către îndrăgostit. Versurile înfățișează dorința iubitei de a aparține Nordului, de a fi în „umbra pădurilor”. Ipostaza iubitei se conturează prin compararea a două elemente de vegetație specifice celor două planuri: portocalul și mesteacănul. Actantul liric își vizualizează iubita asemenea unui portocal înflorit, simbol al Sudului, luminos și strălucitor, pe care nu îl poate ipostazia în decorul nordic, rece și întunecat, al unui mesteacăn. Acest tablou transmite sentimente de neîncredere sinelui liric, care remarcă nepotrivirea dintre vitalitatea, energia și candoarea portocalului, implicit a ființei iubite, și placiditatea mesteacănului.

Împlinirea iubirii se săvârșește doar în spațiul luminos din Sud. Poezia *Îmi amintesc vremurile de aur...* (*Я помню время золотое...*) evocă amintirea iubirii împărțite, rememorând o imagine idilică a trecutului:

*Я помню время золотое*

Я помню сердцу милый край.  
 День вечерел; мы были двое;  
 Внизу, в тени, шумел Дунай.  
 И на холму, там, где, белея,  
 Руина замка в дол глядит,  
 Стояла ты, младая фея,  
 На мшистый опершись гранит,  
 Ногой младенческой касаясь  
 Обломков груды вековой;  
 И солнце медлило, прощаясь  
 С холмом, и замком, и тобой.  
 И ветер тихий мимолетом  
 Твоей одеждою играл  
 И с диких яблонь цвет за цветом  
 На плечи юные свевал.  
 Ты беззаботно вдаль глядела...  
 Край неба дымно гас в лучах;  
 День догорал; звучнее пела  
 Река в померкших берегах.  
 И ты с веселостью беспечной  
 Счастливым провожала день:  
 И сладко жизни быстротечной  
 Над нами пролетала тень.

(Tiutcev 1836)

*Îmi amintesc vremurile de aur*

Îmi amintesc o țară dragă inimii mele,  
 Se însera, eram doi;  
 Jos, în umbră, Dunărea murmura.  
 Și pe deal, acolo unde, strălucind,  
 Castelul – ruină privea în vale,  
 Stăteai tu, tânără zână,  
 Sprijinită pe granitul acoperit de mușchi,  
 Atingând cu piciorul de copil  
 Fragmentele unui morman secular;  
 Și soarele pleca, luându-și la revedere  
 De la deal, de la castel și de la tine.  
 Un vânt ușor săruta trecător  
 Rochia ta în jocul său,  
 Și din merii sălbatici, floare după floare,  
 Cădeau pe umerii tăi tineri.  
 Tu priveai înspre depărtare cu ușurință...  
 Marginea cerului se stinge în raze fumurii;  
 Ziua se apropia de sfârșit; mai sonor  
 Cânta râul pe malurile sale întunecate.  
 Și tu, lipsită de griji,  
 Ziua fericită o duci la final:  
 Și viața dulce este trecătoare  
 Ca o umbră a zburat peste noi.

(Tiutcev 1836)

Poezia debutează cu o rememorare a vremurilor trecute, „de aur”, așa cum le consideră eroul liric, care i-au adus bucurie și împlinire. El își amintește cu nostalgie și cu drag de locul care a rămas înrădăcinat în inima sa. Prezența iubitei și sentimentele reciproce completează acest cadru de vis. Manifestarea sentimentelor de dragoste are loc în pragul serii, iar Dunărea, un simbol al Sudului, prin „foșnetul” său, creează o atmosferă liniștită și intimă. Castelul în ruine completează acest tablou de poveste, în care iubita este descrisă asemenea unei ființe supranaturale, o zână care uimește prin frumusețea sa rară: „Stăteai tu, tânără zână”. Persoana iubită are un farmec deosebit, care determină până și Soarele să se oprească și să o remarce: „Și soarele pleca, luându-și la revedere/ De la deal, de la castel și de la tine.”. Și în acest poem, elementele cadrului natural accentuează frumusețea feminină: vântul se joacă cu rochia diafană, iar florile albe ale merilor care o îmbracă pe față oglindesc puritatea ei. Iubita privește în zare, lipsită de griji, în timp ce văzduhul se învâluie în ceață sau fum, adăugând o notă de mister tabloului. Poezia se încheie cu sentimente de dragoste, fericire și liniște, iubita

fiind cea căreia i se datorează împlinirea acestora: „Și tu, lipsită de griji,/ Ziua fericită o duci la final”. Eroul liric accentuează splendoarea acestor momente, dar și efemeritatea lor, întrucât ele ajung să se risipească asemenea unei umbre: „Și viața dulce este trecătoare/ Ca o umbră a zburat peste noi.”.

Din analiza poemelor menționate am observat importanța deosebită pe care o au cele două coordonate, Nordul și Sudul, în poezia lui Tiutcev. Fiecare dintre cele două motive literare se subordonează temei orașului, naturii și iubirii. Orașul devine un element important, deoarece Sankt-Petersburgul, simbol al Nordului, se află în antiteză cu orașele înscrise din Vest, de exemplu Roma. De asemenea, iarna se află în opoziție cu vara, întunericul se opune luminii, iar ideea morții, specifică Nordului, este opusă tumultului vieții din Sud. Iubirea este o altă temă importantă abordată de Tiutcev în contextul opoziției Nord-Sud. Iubirea împărtășită și care aduce bucurii este specifică Sudului, în timp ce iubirea înstrăinată sau pierdută este caracteristică Nordului.

În lirica lui Tiutcev, Nordul și Sudul devin, din coordonate geografice coordonate emoționale, prin intermediul cărora poetul exprimă sentimente, idei și viziuni despre lume și despre existența și experiența umană. Antiteza dintre Nord și Sud evidențiază atât o transpunere a unor elemente poetice subiective, dar se evidențiază și ca un punct de referință în contextul mai larg al literaturii ruse. În opera lui Tiutcev, opoziția Nord-Sud indică persistența romantismului în lirica rusă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, prin temele romantice pe care le utilizează (natura, iubirea, singurătatea, visul), dar deschide și drumul către simbolism.

## BIBLIOGRAFIE

- Anasova, O.G., 2007, „Литература романтизма: самоосознание в критике”, *Полилингвильность и транскультурные практики*, nr. 4. Disponibil online: <https://cyberleninka.ru/article/n/literatura-romantizma-samoosoznanie-v-kritike> (accesat: 25 septembrie 2023).
- Boele, Otto, 1996, *The North in Russian Romantic Literature*, Amsterdam: Rodopi.
- Buștab, B.Y., 1970, Русские поэты: Тютчев, Фет, Козьма Прутков, Добролюбов, Leningrad: Dobroliubov.
- Dinu, Camelia, 2020 a, „Modernismul rus: delimitări, trasee și contradicții”, în Camelia Dinu (ed.), 2020, *Modernismul rus în Veacul de Argint*, Oradea: Ratio et Revelatio.
- Dinu, Camelia, 2020 b, „Simbolismul rus: decadentă, misticism și revoluție”, în Camelia Dinu (ed.), *Simbolismul în literaturile slave*, București: Pro Universitaria.
- Galimova, E.Ș., 2012, „Специфика Северного текста русской литературы как локального сверткста”, *Вестник Северного (Арктического) федерального университета*.

- Серия: Гуманитарные и социальные науки*, nr. 1. Disponibil online: <https://cyberleninka.ru/article/n/spetsifika-severnogo-teksta-russkoy-literatury-kak-lokalnogo-sverhteksta> (accesat: 3 octombrie 2023).
- Hudenko, E.A., 2011, „Жизнетворчество русского романтизма и символизма: поведенческие стратегии”, *Вестник ЛГУ им. А.С. Пушкина*, nr. 1. Disponibil online: <https://cyberleninka.ru/article/n/zhiznetvorchestvo-russkogo-romantizma-i-simvolizma-povedencheskie-strategii/viewer> (accesat: 25 septembrie 2023).
- Ivanov, V., Toporov, V.N., 1965, *Славянские языковые моделирующие семиотические системы*, Moscova: Nauka.
- Kalaşnikov, S.B., 2003, „Лирическая модель Тютчева”, *Вестник ВолГУ. Серия 8: Литературоведение. Журналистика*. Disponibil online: <https://cyberleninka.ru/article/n/liricheskaia-model-tyutcheva/viewer> (accesat 2 octombrie 2023).
- Misovskih, L.O., 2022, „Экзистенциальные и религиозные концепты поэзии Федора Тютчева как доказательство бытия Бога”, nr. 7. Disponibil online: [https://enotabene.ru/fil/article\\_38487.html#14](https://enotabene.ru/fil/article_38487.html#14) (accesat 1 octombrie 2023).
- Obernihina, G.A., 2013, *Литература. Учебник в двух частях*, Moscova: Akademia.
- Osorghina, A.M., 1955, *История русской литературы*, Paris: YMCA-PRESS.
- Rabinovici, V.S., 2014, *История зарубежной литературы XIX века. Романтизм*, Ekaterinburg: Izdatelstvo Ural'skovo Universiteta.
- Sincu, A., 1977, „Cuvânt înainte” la vol. F.I. Tiutcev, *Versuri*, Bucureşti: Univers.
- Şahnazarian, N.M., 2019, *Восток-Запад, Север-Юг в системе ценностей английских и русских романтиков*, Minsk: Kolorgrad.
- Tiutcev, F.I., 1836, „Я помню время золотое...”, *Ruthenia.ru*. Disponibil online: <https://www.ruthenia.ru/tiutcheviana/stihi/bp/115.html> (accesat 25.10.2023)
- Tiutcev, F.I., 1844, „Глядел я, стоя над Невой... ”, *Ruthenia.ru*. Disponibil online: <https://www.ruthenia.ru/tiutcheviana/stihi/bp/134.html> (accesat 25.10.2023).
- Tiutcev, F.I., 1848, „Un ciel lourd que la nuit bien avant l'heure assiege...”, *Cultura. RF*. Disponibil online: <https://www.cultura.ru/poems/46334/un-ciel-lourd-que-la-nuit-bien-avant-l-heure-assiege> (accesat 25.10.2023).
- Tiutcev, F.I., 1849, „Вновь твои я вижу очи... ”, *Ruthenia.ru*. Disponibil online: <https://www.ruthenia.ru/tiutcheviana/stihi/bp/150.html> (accesat 25.10.2023).
- Tiutcev, F.I., 1850, „Рим, ночью”, *Ruthenia.ru*. Disponibil online: <https://www.ruthenia.ru/tiutcheviana/stihi/bp/154.html> (accesat 25.10.2023).
- Tiutcev, F.I., 1858, „Е.Н. Анненковой”, *Cultura. RF*. Disponibil online: <https://www.cultura.ru/poems/46271/e-n-annenkovo-d-une-fille-du-nord-chetive-et-languissante> (accesat 25.10.2023).
- Van Baak, J. (ed.), 1988, *Studies in slavic literature and poetics. Volume XIII*, Amsterdam: Rodopi.